

negationis sæpius in Ecclesia recitata, quam divina visitatione compunctus, amarissimis lacrymis abolevit. Quod ideo illi evenire non dubium est, ut sciret se confidentiam non habere in homine, sed in eo de quo Psalmista dicebat: *Bonum est sperare in Domino, quam sperare in principibus*; et ut in sua disceret culpa qualiter postmodum in regimine positus, aliis misereri debuisset. Paulus quoque apostolus in membris Christi, Christi exstitit persecutor: et qui quondam fuerat magister erroris, divina voce correptus, factus est discipulus veritatis. Lot igitur uxor, cum incendia fugeret Sodomorum, versa est in statum salis, ad condimentum scilicet fidelium, quia punitio rei eruditio est justi. Sed et arbori siquidem infructuosæ plerumque stercora circumfusa prodesse noscuntur; hoc homini videlicet circa mandata Dei negligenter agenti commemoratio peccatorum suorum ad æternam plerumque proficit sanitatem: dum per hoc divina miseratione compunctus reviviscit, et producit ex se bonorum operum fructus, in odorem suavissimum Domino Deo. Hæc namque ideo testimonia divinæ lectionis in hoc libro, frater Modeste, notavi, ut non sit spes sibi quisque, sed ponat in Deo spem suam; et qui se existimat stare, videat ne cadat: et qui lapsus per superbiam cadit, divina lectione correptus studeat cum Dei auxilio resurgere per humilitatem; et ut omnis peccator in Ecclesia constitutus, cum fide recta per humilem confessionem veramque penitentiam a Deo veniam speret.

27. Cum autem, ut supra commemoravi, ædificium claustrum jam ex parte in altum crescendo profecisset, idem venerabilis Pater correptus morbo cepit acriter infirmari. Qui, cum dehinc mortis sææ tempus cerneret imminere, rogabat se orationis gratia ducere in cœmeterium cuius supra fecimus mentionem. Postea namque accepto sarculo designavit locum sepulcri ipsius in orientali parte cœmeterii; et ut valuit, pro infirmitate ipse primus terram percutiens fodit. Sarcophagum vero in locum

* Annum 822 signant Annales Fuldenses his verbis: « Eigil abbas Fuldensis cœnobii defunctus Ralananum successorem accepit. » Dies hæc hactenus ignoratus. In libro II Traditionum Fuldensium, pag. 527 et 528, legitur traditio quædam Eigili abbati facta « vi Non. Augusti, anno 9 regnante Ludovico imperatore; » et pag. 532 et 533 invenio donationem

monumenti aptavit, in quo se post obitum ejus condere humili supplicatione poposcit. Inde igitur cum esset reductus in domum, decessit desperatus in lectum, et cognovit quia moriturus est. Quod eum audissent fratres, venerunt visitare eum, atque pro exitu animæ illius preces fundere Deo; quibus conspectis, gratulabatur in adventu eorum, et in oratione ipsorum delectabatur anima ejus.

28. Interea namque rogabatur a fratribus quo purior de hoc mundo migrasset, quamvis occulta, confessione et digna pœnitentia purgaretur: ut si quem læderet, veniam postularet; vel si a quoquam læsus fuisset, simpliciter remissionis indulgentiam daret. Communionem itaque fratrum libenter audiens, ait: Si quem, inquit, læsi, humili supplicatione veniam rogo; et si a quoquam læsus fuisssem, dimittat illi dicitur [*Leg. Deus*]; et ego veraciter illi ex intimo corde dimitto. Cumque enim hæc verba jam moriturus explessset, commendabat se Deo et precibus fratrum suorum, atque in lectum corpore congregato spiritum exhalavit. Quo viso perterriti fratres et jam tunc in angustia positi, Patris interitum suspirabant, scientes qualem habuerant Patrem, et nescientes qualem accepturi fuissent. Nemo enim, frater Modeste, cognoscere potest, nisi ille solus qui hoc experimento cognovit, qualis plerumque filiis miseria est, quod eis legitimus Pater aufertur, et vitricius [*Leg. vitricus*] consequenter inferitur: propria mater occumbit, et noverca succedit. Quod aperte manifestabant illæ duæ mulieres circa infantem vivum litigantes in judicio Salomonis regis Hierusalem. Fratres vero post hæc secundum consuetudinem Patrum tulerunt corpus chari senioris, et cantantes atque orantes in ecclesiam deferebant: et ibi oratione completa levaverunt corpus ejus, et sepelierunt in sepulcro quod ipse sibi paraverat vivens, fidem habens resurgendi in die adventus Domini nostri Jesu Christi, cui gloria et potestas in æternum. Amen.

Rabano abbati factam « anno Dominicæ incarnationis 822, indict. 15, regni Ludovici anno 9, mense Octobri, die v Kal. Novembris. » Ex quibus colligo Eigilis diem obitus incidisse in illud tempus quod effluxit a die vi Non. Augusti, quo prior traditio eidem facta est, in v Kal. Novembris, quo alia Rabano successoris facta.

VITA METRICA

Auctore eodem CANDIDO monacho.

PRÆFATIO.

CANDIDUS fratri suo MODESTO.

Hoc carmen cecinit Candidus ecce
Fratri quippe suo sponte Modesto,
Lecti commemorans inclita facta

Patris hic, abitum [transitum] hincque venustum,
Quapropter rogat hic quoque glebo [arator]
Promptosque et resides quosque legentes,
Formicæ ut tenuem farris acervum
Hujus non temere dente peroso

Multum ditacerent. Sed magis orat
 Submisso capite et pectore prono,
 Ut frater socio hunc rite relegat,
 Ursisque alitibusque abdicat atris.

Explicit præfatio Candidi ad Modestum, qui proprio nomine Braun et Reccheo nuncupatur [Leg. nuncupantur].

INCIPIT VITA.

CANDIDUS AD MODESTUM.

Ex quo me Pater ille senex fastigia vitæ
 Eigil Baugolfi, quondam labentibus annis
 Communisque Patris olim memorabile nomen,
 Litterulis mandare jubet; post jussa beati
 Vota viri, moresque graves animumque virilem
 Ex tunc non piguit, nec nunc meminisse piget me.
 Hinc juvat, o frater, quo non præstantior alter,
 Hujus namque senis famosi culmina vitæ,
 Quæ juvenis jam, postque senex celeberrima vidi,
 Rebus in eximiis quæque interdum auribus hausi,
 Religiosorum ex dictis pia facta virorum,
 In cumulum congesta tibi sacrare Modesto.

CAP. I. Ducitur puer Eigil ad monasterium Fuldam.

Hic juvenis Norica quondam regione serena
 Nobilis exoritur: illic hæud multa moratus
 Tempora, progenies patriis evectus ab oris
 Ducitur in silvam fagi de nomine dictam
 Buchoniam: undisonus serpens ubi labitur amnis.
 Fulda, unde iste locus, ubi nunc ingentia cernis
 Mœnia, prima olim nomen ab origine sumpsit.
 Ventum est interea varia per compita longe
 Ad sanctum lectumque locum templumque dicatum,
 Martyr ubi pro laude Dei Bonifacius almus,
 Qui pro lege Dei duro succumbere marti
 Quondam non timuit, digno veneratur honore.

CAP. II. Præsentatur Styrmæ abbati, et defertur ad scholam.

Proditur hicce puer ventus, pro postibus astans
 Eigil, forte viro qui tunc ditone regebat
 Cœnobium Fuldense humili sub mœnibus hujus.
 Quem mox blandiloquo Styrmæ cum murmure visum
 Suscepit, lassisque suis complectitur ulnis,
 Ac juveni consanguineo dat basia pastor.

Talibus auspiciis primævis miles ab annis
 Christi cœpit: abhinc qui sit post exitus, atque
 Qui sibi jam fuerit juvenili in pectore sensus,
 Quæque viro succrescenti constantia mentis;
 Si mihi vita comes fuerit, si spiritus intus
 Corpus alet, lingua et solitum si munus habebit,
 Progressusque dabit summa ac veneranda secundos
 Majestas, eadem paucis superare camenis
 Incipiam. Abbatis post hæc subductus ab æde
 Illic puer inerbis scholæ defertur ad arcem,
 Lex æterna Dei semper, qua munere Christi
 Discitur a pueris, seniorumque ore docetur.

Nec mora continua cœpit elementa parare.
 Utque apis esuriens primo cum tempore veris

* Ratgarius scilicet, quem monoceroti insidentem appinxit Modestus hoc loco in primario Can-

A Enitens paribus volitat per gramina pennis,
 Campigenosque sibi certat decerpere flores;
 Altius inde volans, glaucas stridentibus alis
 Nunc salices, nunc namque pirum platanumque al-
 [tenteis

Floribus ore legit, tiliam fervore recenti hinc
 Mellifluam satagit cæco sub condere tecto.
 Haud secus hic juvenis librorum carmine primum
 Corticibus veluti rasis quis pascitur acris,
 Donec vi quoque non propria, sed munere Christi
 Proficiens ætate simul sensuque sagaci,
 Pasci promeruit umbrati nectaris haustu

CAP. III. Fit monachus et ordinatur presbyter.

Hinc etiam monachis jam tunc Fuldensidus hærens
 Moribus atque habitu, vitæ cœlestis amore
 Succensus, cum consilio fratrumque Patrisque
 Jungitur, ac nitidus Christi succingitur armis
 Signifer intrepidus Christi tutamine fretus.
 Fit comes interea Patris fidusque minister,
 Prospere cuncta gerens: supplex oracula cujus
 Sæpius una cum senibus spatatur ad alta.
 Sæpe etiam ante omnes multa expectante caterva
 Jussus jura dabat, iterumque infanda vetabat.
 Ac magna ingenii quæque discreverat arte,
 Tempore non alio, meritis et dogmate clarus,
 Felix patre satus quondam, felicibus annis,
 Eigil hoc sortitus erat baptismate nomen.
 Fungi promeruit ab Lullo præmule sacro
 Presbyter, infestis mundi direptus ab undis.

CAP. IV. Catalogus abbatum monasterii supradicti.

Contigit interea senio morboque peresum
 Styrmæ, qui fuerat primus fundator et abbas
 Cœnobii Fuldensis, ab hac quoque luce migrasse
 Credimus, in lucem semper sine fine manentem.
 Cujus post obitum concordii voce boantum
 Baugolf eligitur larga, Germanica proles,
 Rite Pater præcessoris porrectus ab ore.

CAP. V. Metaphoram inducit poeta.

Hoc nam cessante successit Monoceros*, qui
 Forte gregem sibi commissum (res fœda refertur)
 Nescio qua fronte, stimulis agitabat ineptis:
 Donec vi nimia pastum fontesque fluentes,
 Dulcia namque loca et stabula alta coactus
 Deserit, atque fuga regnis decessit avitis.
 D Quid majora sequar? tomi dum pondus in istis,
 Si quis ab ore velit peragrans hæc cuncta referre,
 Congeritur quodam instinctu grex omnis ab uno
 Lanigero, circumspicte collectus in unum, et
 Spem sibi direptam saltim viresque recepit,
 Atque iterum insolitum repedavit concite pastum.

CAP. VI. Regia cura circa fratres Fuldenses.

Hinc quoque sublato silvestri Monocerotæ,
 Improvisa cito surrexit regia cura
 Ludwici, qui semper erat melioris amator
 Vitæ, qui monachos casto dilexit amore.
 Quem Deus omnipotens sospem de sede paterna
 didi exemplari, notans hoc symbolo impetiginem
 hominis.

Collocat et [collocet in] regnum lucis sedemque bea- A CAP. IX. *Increpatio poetæ et exhortatio ejusdem.*
[tam.] Quis tibi tum fraterna cohors in pectore sensus?

Misit ab occiduo hic monachos qui maxime nostros,
Quin et finitimos fratres : hincque inde cubantes
Mores et studia et leges et dogmata patrum
Incepta incipere, et lapsa renovare monerent.

CAP. VII. *Legatio fratrum ad imperatorem directa.*
Subdimur interea, duro custode remoto,
Scilicet extremis, usque dum frater Adalfrid,
Unus ab occiduis, nostris comitatus ad alta
Fratribus, eximii subiens oracula regis,
Frustrataque loco et diro spoliata magistro
Fuldæ Patre pio, rursus vestirier orat.
Cui pia progenies contra sic ore locutus :

Vade age, consiliumque voca, fratresque saluta.
Et quemcunque velint juste riteque repertum
Expedito patrem, ex nobis concede labori.

Dixerat, et lætum clara dimisit ab aula.
Ille ubi percepit regis responsa potentis,
Atque hæc ipsa suo volvens sub pectore versat,
Hortatur socios creber, jubet esse paratos,
Cogit inire viam, et celerem per opaca locorum
Concite ferre gradum, per terras, gramina, limphas,
Per montes, vallesque simul, per densa ferarum
Lustra, lupus horrendum ululans ubi devius ore
Sanguineo, sæpe insidias sub corde volutat.

Nec mora, cumque dies noctis superaverat um-
[bras,

Titanisque rubens orbi lux alta refulsit;
Statim cum sociis missus de rege remissus,
Ardua certatim pariter ad mœnia tendit
Fuldæ, parta quidem secum bona dona reportans.

Interea latos volitat pennata per agros,
Cænobii Fuldensis ovans adlabitur aures
Fratrum fama, boni, cursum rumoribus aptis,
Forte virum ostentat, absque discrimine sospem
Confectum, lævique monet nil mente vereri.

Hæc adhuc memorans lictor de rege venusto
Missus adit, nostrique simul cum principe fratres
Odilhob, Reccheo * et senior, jam functus; uterque
Presbyter et monachus, animo lætisque minores
Jussi tecta petunt: neque enim post tempora multa
Fratribus accitis, regis ita nuntius orsus.

CAP. VIII. *Responsio imperatoris fratribus aperitur.*
Ludwicus rex pacificus Cæsarque serenus,
Vobis jam propria mandavit voce salutem,
Et quemcunque cupit vestra concordia concors
Rite patrem, justeque simul digneque repertum
Læsis luminibus vestro concessit amori.

Dixit, et introrsus oris spiramina sæpsit.
Nulla mora in medio supplex in rebus egenis
Fratrum congeries responsa ante ora ferentis
Corpore collapsio genibus procumbit humi, mox
Grates persolvens dignas hæc munera danti.

* Fuere ejus nominis Fuldenses monachi duo:
unus Reccheo senior, de quo hic, qui *diaconus*
Einhlta Milizensis abbatissæ litteras donationis pro
monasterio Fuldensi scripsit anno 800, in lib. II *Tradi-*
tionum Fuldensium, pag. 511, et qui jam *presby-*
ter aliam scripsit anno 819, pag. 551; alter Reccheo

Quis tibi tum fraterna cohors in pectore sensus?

Inno talia volventi quæ mente voluntas?
Quasve tremens cieras concreto corpore voces?
Nonne vias simplex fratrum se flectit in ambas
Discolor, atque subintravit discordia pone,
Turbataque ruit simpla concordia retro?
Talia si subeas ultra, o sociabilis ordo,
Concilia, tenui liceat te voce monere.
Parce metu, solique Deo confidere discere.
Posce Deo placita, si scis; si poscere nescis,
Aut tibi si desit veri sapientia verbi,
Alma atque fide regnantem cernuus ora,
Qui bona cuncta dabit, et nulli probra rependit.

CAP. X. *Datur licentia aspirandi super abbatis elec-*
ctione, et consilium seniorum et abbatis electio.

Larga quidem super hoc concessa est copia laudi
Fratribus, inque vicem dehinc respirare potestas.
Fit subito fratrum passim, concursus in unum,
Longis porticibus claustris confessio longa
Cernitur. Hinc vario varia sermone levata.
Concite prorupit in medium res dissona, circum
Fusa rotat, acuens variis rumoribus iras
Infausta genitrice sata discordia proles.
An loquar, an sileam? vulgi sententia fatur,
Quod quis flammigero valide contactus ab igne,
Ignem flammigero pavitanti mente veretur.
Hicce Patrem petit hunc, illum namque ille reposcit,
Quem pars una cupit, refugit pars altera: longe
Compellare senem juvenis, audetque virum vir
Vocibus infestis duroque lacessere verbo.
Nec jam quis proprium furtim testatur amorem.
Curritur ad solita saltim solatia votis.
Omnibus in commune Deo prex alta refertur.
Supplicat obnoxie ostendi fraterna voluntas.
Dextera quid super hoc statuatur manus Omnipotentis.
Perspice nunc precor, o confidentissime frater,
Ipse Deus rex perspicui possessor olympi,
Fidis quam facile miserans in rebus egenis
Consulit omnipotens, discors et futtilis amens
Ast heresis refugit, subito bipotentibus intrat
Læta quidem comitata fide concordia portis.

At vero interea quatitur densissime signum (cam-
[pana],

D Quo moniti fortasse animis non viribus æquis,
Ordine permixto fratres glomerantur in unum.
Exin more quidem solito fit lectio versus,
Inde sequens tandem extemplo prece rite peracta,
Erupt in vocem graviter pars ardua fratrum,
Ac salubri dehinc consilio, sic ore ferebat.

Nos, o fida manus, vario turbante tumulto,
Sæpe sub adverso partim sudasse labore
Contigit. In commune tamen discrimina morbi
Mixtim nos tolerasse mali contingeret adhuc :

junior, alio nomine Modestus, cui hæc Vita nun-
cupata. De Odilhob nihil succurrit adnotandum,
nisi quod ejusdem fere nominis *frater Odilleoz* no-
minatur in Alcuini epistola 64, ad *Fratres in ecclesia*
sancti Liudgarii episcopi.

Celsi fulminea subito ni dextera Patris
Desuper adveniens nostri miseresceret ultro.
Sed quia nos voluit magni regnator Olympi
Hæc iterum loca percipere, non linquere; nosque
Rursus in antiquam nostræ conducere formam
Vitæ; nunc animæ, totis nunc viribus esto
Quisque suæ vitæque memor, præsumite Patrem
Fratres qui valeat, supplex licet ore recuset:
Non hunc, qui cupit atque nequit, licet ore reposcat,
Moribus insignis pariter cum dogmate sacro ac
Mente pia, digne tantam præcedere turbam.

Hæc memorans circumspæcte pars ardua Patrum
Extulerat, ea dein repetens quoque cætera prona
Contulit, inque vicem spisso sermone reformat.

Haud mora continuo concordi mente vetustus
Poscitur in Patrem Norica regione serena
Nobilis adveniens olim et parvissima proles
Eigil, tuncque gravis veterum scrutator avorum.
Quove reluctanti, sedato pectore pauca:
Fraternum ante quidem nobiscum scædus inisse
Te meminisse decet, socium miserere tuorum, et
Si quid habes virtutis, ait concordia fratrum,
Corporis atque animæ precibus ne subtrahæ nostris.

CAP. XI. *Excusatio ejusdem, et objectio fratrum,
et consensus senis.*

Tunc quoque longævus, commoto pectore contra,
Nonne vides quod hoc corpus effeta senectus
Deprimit, exagitatque caput, vestigia torquet?
Visus languescit, lacerat præcordia tussis,
Corporis ac lotos quatit æger anhelitus artus?
Solutus quapropter, fateor, subsistere tanta
Pondera non valeo. Senior sic ore repugnans
Dixerat, et luteos lacrymis perfudit ocellos.

Desine plura, Pater, inquit, et cede petenti huic
Cænobio: non, oro, senem te cura refringat.
Hujus namque operis fratrum concordia tecum
Viribus infessis pariter sufferre laborem
Sponte subit, nec te solum sub fasce dolere
Sustinet. Hincce senis durum mollescere cæpit
Pectus; et hinc fratres dictis affatur amicis.

Non me velle fugam mihimet pro laude pacisci
Hujus profiteor operis; nec terruit hoc cor
Horridus iste labor: sed debilitata senectus
Terrebat, morbusque tumens, et pestifer hostis.
Nunc jam cedo equidem jussis, ac jussa facesso.
Tu tamen interea pariter, concordia fratrum,
Viribus infessis mecum partire laborem.

CAP. XII. *Itur ad regem super abbatis confirmatione.*

Hæc ubi dicta essent, verrat fraternalis potestas
Fratres ac socios proprio de corpore lectos,
Qui cum Patre simul noviter seniore recepto
Regis ad eximii super hoc decreta recurrant.

His quoque compositis pergunt, comitatur Aaron
Primus ab his, misit solers quos regia cura
Ad nostrum commune bonum sub tempore, quo nos
Improbis atque minax demum furialibus ausis
Moloceros jam cessavit terrere fugaces.

Solibus hinc etiam nonnullis rite relectis,

A Venit ad occidua hæc eadem legatio rura,
Cæsaris antiqui supplex oracula poscens.
Tum namque occiduis monachus et presbyter alti
Regis ad adspæctam prior invitatus Aaron
Progreditur, causasque vitæ fratresque venisse
Fuldenses, humili coram sermone patenter
Rege aperit, atque ante fores adstare reclusis
Quos cum pro foribus Cæsar præsensit, ut intrent
Dicitur. At senior fratrum stipante caterva
Intrans prociidit ad genua, genibusque volutans
Una cum sociis, vultum regnantis honorat.
Nec mora continuo, dextra innuit ipse nitenti,
Atque astare jubet: prior et sic incipit ipse.

O nati, fratresque mei, lectique parentes,
Spes patriæ, nostrique decus et gloria regni,
B Vos horrenda nimis ante discrimina pestis
Lethiferæ urgebant: saltim nunc eruta corda
Erigite, mæstumque metum secludite: vestra
Regula quod doceat, intento corde tenete.
Ipsa est porta atque arcta via, quæ ducit ad alta
Regna poli; contendite nunc intrare per illam!
Ut per eam modo currentes, veniat ad illum
Qui vos de tenebris miserans et carcere cæco,
Non meritis, produxit in admirabile lumen.
Currite nunc, fratres, vitæ dum lumen habetis,
Ne tenebræ vos præripiant. Ante omnia pacem,
Veram pacem, inquam, sine qua nec munus ad altar
Proficit allatum, (neque enim possessio quemquam
Pauperibus profusa juvat, nec martyr ab alto
Judice dona tulit unquam) servate, monebo.

C Hæc dicens aliaque simul longo ordine multa,
Quem vobis optastis, ait, producite Patrem
Fratres. Cantie subito conspersus Eigil
Pergitur in medium, constanti mente vetustus.
Regis ad imperium proprii processerat ultra.
Progrediens, quem ut conspexit, rex arduus infit:
Istene pastor adest, quem omnis concordia fratrum
Concors provehit, atque probat uno ore canoro? at
Regis suppliciter pauca legatio fratrum,
Iste est, o bone rex, nunc inclinata recumbit
In te summa eadem: tantum decerne tenendum, o
Spes nostra nostræque decus et gloria vitæ.

CAP. XIII. *Confirmatio regis et instructio ejusdem.*

Ecce senex iste hic præsens, quem poscitis astat.
D Hunc habetote Patrem, hunc fratres servate paren-
[tem.

Tuque tuos addisce, Pater, servare minores
Omni cum studio, inque vicem pia fœdera solers
Jungere semper ama; retro de pace ruentes
Corripi, ne pereant, suavi reducique salubri
Ad pacem repedare doce. Discretus in omni
Re quoque caudicus suntu: quod condita norma
Communis doceat intento corde teneto.
Ecce ibi repperies fixum quid pastor ovilis
Prævius, atque tener quid dehinc post terga sequens

[grex
Exsequitur operis, pariter qui pastus obesis
Lanigeris prosit teneris, qui congruat agnis.
Nec minus ordine composito scrutator avarus

Quæ agris debilibus maneat, quæ cura fovendis.
Hanc Benedictus ovans sacro spiramine plenus
Legem constituit, monachorum rite magister,
Servandamque suis secum mandarat alumnis.
Hanc tibi nunc committo equidem, tu percipe nor-

[nam.

Atque in ea totum, o pastor, sub fœdere firmo
Cœnobium Fuldense, bona exhinc omnia circum
Quæque loca ipsius jam decernoque tuenda.
Hæc ait, et fratrum precibus rex inclytus almīs
Expetit, in pace simul dimisit abire.

CAP. XIV. *Revertitur per Moguntiam Pater Eigil.*

Post hæc inde means, socium comitante caterva,
Iste Pater lætus gressum direxit ad urbem,
Quondam opulentam opibus, opere constructa ve-

[tusto

Apparet quæ namque super glacialis aquai
Ripam Rheni : in quem fluitans turgentibus undis
(Non [*Fortē*, Nam] parte ex alia castrum qua cer-

[nitur ingens,

Haud procul a ponte ^a sursum, quem sospite regno
Olim rex Carolus fecit) prolabitur amnis
Mogoin, ex quo, ut fama sonat, Moguntia dicta est.

Haistolfo interea venit gratissimus hospes
Eigil pontifici sacro Moguntiacensis
Ecclesiæ, condigno etiam susceptus honore.
Primum ducitur ad templum, precibusque peractis
Præsulis occurrit subito conspectibus, inque
Oscula pacis iens pronus, dignanter adorat.
Postquam consedere simul provectus uterque
Temporis ætate, pariterque in dogmate claro
Legis justitiæ præsul, pastorque vetustus,
Adveniens prior urbis apex, sic incipit ore.

Nos, Pater, in primis laudemus Cunctipotentem,
Atque olli grates dignas dicamus ovantes,
Qui sibi nos proprio devotos munere vernos
Una cum sociis sospes conduxit in unum.
Præterea te nosse decet quæ pondera quondam
Quamque importuna temet pressere, tuosque
Consocios, indiscreto regnante tyranno, et
Maxime nunc, quia te voluit regnator Olympi
Notis præficere vigili tutamine mandris :
Ne quandoque, Pater, subjectos more prioris
Exagitans, ex his forte indignatus aberres.
Non te decipiat falsa et fugitiva potestas
Sæcli pompiferi, nec te pomposa virago
Possideat. Iram cohibe ; fuge nomen avari ;
Omnia fac cum consilio : sic Idida quondam
Basileos Solimæ repetens, sic legifer ipse
Vester ait ; et post factum te poena reorum
Non cruciet, nec verba dehinc tibi dira manebunt.
Consule quosque tuos, pastor, pietate paterna ;
Consule quosque tuos fratres : quia sæpe minori
Optima quæque bona, rerum qui condita præsens
Inspicit Omnipotens, pandit, dignaque revelat.

^a De illo ponte ligneo quem Carolus Magnus super Rhenum ædificari jussit, quiq̄e supremo illius vitæ anno conflagravit, agunt Eginhardus et alii

A Sæpe quidem stropha mentem confundit inanem,
Hostis perversi retro feriente sagitta :
Aut ita subripiet, sensumque interpolat error
Humanum, quia nullus adest in carne manens vir,
Ut homo, qui nunquam non falli possit in ista,
Quamvis magnifice ingenio quis polleat alto,
Utque ille interdum, sophia quis acrior exstat,
Ingenio majorque manet, quid mente retunsa
Falsum concipiat ; contra et quid rectius atque
Verius ille minus sapiens meritiq̄e minoris
Cordis in hospitio interdum præsentiat : inde at
Nullus in hac vita positus, sit spes sibi, nec se
Consilii alterius tumide non dicat egere ;
Cujus judicium, etsi non zabolica fallit

Gannatura ^b, tamen laqueos hinc inde tumoris
B Non facile superat graviore. Hæc ita Patri
Commemorans, aliaque simul longo ordine præsul,
Statim jussit adesse viros, qui rite ministrent
Undam, qui Cererem, Bacchum, mensasque repo-

[nant.

Ipse autem interea sacram spatiat̄ur ad aram
Cum clericis alta acturus modulamina missæ.
Laudibus expletis Christi, venerandus honore
Præsul perspicuo patulam suscepit in aulam
Abbatem comitesque suos ; manibus data lympha
Funditur, et coram subito fit mensa reposita,
Vate atque hospitibus, epulis onerata venustis.
His ita confectis, successit lectio sacra,
Quam præsul solito tetigit summo tenuis ore,
Interdum satians supera dulcedine cives.
C Hac namque explicita mussabant ora virorum
Dulcia colloquia : resonans pax undiq̄e circum-
Fusa volat, penitus fit lætus in aula
Urbis apex, pastorque senex, cunctique minores.
Amborum quoque tripudio versantur in alto.
Hinc Pater iste pius, fratrum gyrante corona,
Post epulas, post colloquia, post pocula læta
Submissō capite saltim divortia lætus
Nota potens, a pontifice benedictus abibat.

Non multi fluxere dies, nec tempora multa
Præteriere, dehinc fratrum genialis acervus
Cum Pater unde ierat, iterum remearat eodem.
Ventus ^c namque senex famosi nominis Eigil
Cum sociis digno primum collectus honore,
Fratribus a propriis altam defertur in ædem,
D Christi martyr ubi compta requiescit in arca,
Quondam cum sociis telo sopitus acuto.
Hinc, prece completa, monachorum conflua turba
In parte occidua templi seniore reviso
Statim prona ruit, Patrem de more salutat.
Qua resalutata, propius accedere contra
Namque jubet, pacemque iniens, atque oscula figens
Congrua ; more Patrum pariter cum fratribus ipse
Davidicæ subito cecinit modulamina Musæ.
En quam dulce bonum, fratres, quamque ardua

[semper

ejus temporis annalistæ.

^b Vulpinus astus.

^c Id est, ventens.

Lætitia longe bilis rancore remoto,
Moribus in sanctis communem vivere vitam!
Hoc quoque carmine completo, divortia lassus
Abbas progrediens adiit optatus, euntem
Prosequitur turba mixtim, juvenesque senesque.
Inspiciunt gaudentque simul, ardentque tuendo.
Illum namque diem Pater idem lætus in omni
Lætitia cunctis secum disponit habendum;
Fratribus ostentans penitus præcordia læta
Corporis effigie, lingua, vultuque micare.

CAP. XV. *Infecta basilicæ opera peraguntur.*

Hic homo cœpit abhinc magno pietatis amore
Ecclesiæ mundare loca, pavimenta refundi
Constituit, quadrata locans altaria circum.
Fixerat in summo petris contacta politis
Arcubus idem Racholfo a dictante magistro
Et monacho, fratrumque simul sine felle ministro.
Cujus te meminisse rogo, cunctosque legentes,
Hoc opus ut Domini pietas requietis honorem
Ipsius animæ tribuat, lucemque perennem
Conferat. Ut dixi, hoc ipso dictante magistro,
Arcubus atque interpositis hinc inde columnis
Binas magnificè erexit pulchro ordine cryptas.
Quarum prima quidem spectans intendit Eoum.
Ternis luminibus Oriens, ubi lucis ab axe
Signifero pluvia tempestateque sonora
Disjecta primum radios sol aureus orbi
Terrigeno spargit; unam quæ continet aram
Interius comptam, sanctorum rite patronum
Reliquiis, quos inferius subnectere mens est.
Nec minus hoc speleum capitis in vertice gestat
Altare, sanctus quod jam sub tempore prisco
Consecrat ipse suo Bonifacius Omnipotenti,
Quæ super addita sunt, alii sacrandæ relinquens.

Ast aliud quoque nobiliter, ubi martyr adest nunc
In parte occidua constructum cernitur antrum
Multum dives ope, interius spoliisque piorum,
Ternis prospiciens fixis post terga fenestris.
Obscuratus hinc atque hinc clausisque duobus
Solis ad occasum, qua Phœbus more recepto
Mergitur in solitum vergens lux aurea callem,
Lustrandoque rotat iterum tollendus in ortum.
Hoc summo in capite, duris præ viribus aram
Fortiter insistens pedibus nam sustinet, in qua
Christi martyris eximii nunc membra locata
Cum sociis quoque sacra manent sine fine beatis.

CAP. XVI. *Invitatur pontifex ad dedicandam ecclesiam.*

His ita constructis, mox invitatur ab omni
Fratrum consilio digne fratrumque parente
Haistolf sacrandam metropolitanus ad ædem.
Interea quoque fama volans, rumoribus altis
Excitat ad laudem Christi multorum Christicolarum
Concite corda pia, veniendumque: ecce repente
Non mora digreditur propria de sede sacerdos,
Primum progrediens metropolitanus, et exin
Turba sacerdotum, abbatum, comitumque potentum,

a An idem Racolfus cancellarius, qui litteras donationis a Waltone quodam Fuldensibus factæ scri-

A Ordinis atque etiam gaudens hincque inde minoris
Ad tam magnificum et sanctum sub tempore festum,
Disposito, cum vi multa confluit in unum

CANDIDUS AD MODESTUM.

Perspice nunc, frater, quo non præstantior alter,
Mentis luminibus, mecumque hæc numina firma.

CAP. XVII. *Dedicatur ecclesia, et translatur corpus martyris Christi Bonifacii.*

Venerat alma dies radio illustrata corusco.

Solis perpetui præsul processit ad aulam
Sacrandam; tunc reliquiæ tolluntur in altum
Condendæ interius. Præcesserat ordine claro
Pontificalis apex, rubra vexilla triumphi
Regis magnifici pariter tolluntur in auram;

B Luminibus roseis apte stipata deinde
Turba sacerdotum, monachum, comitumque poten-
[tum,
Ordinis atque etiam clamans post terga minoris
Consequitur, Christumque vocans ter voce tonan-
[tem.

Invitatur enim Christus virtute potenti,
Ipsaque sancta Dei genitrix virgoque Maria.
Compellantur in auxilium cœlestia votis
Agmina, sanctorumque dehinc exercitus omnis.
Cumque etiam his precibus ternos expleverat orbes
Præsul, et ipsa sequens pariter læto agmine turba
Protinus ante oculos plebis, oraque virorum
Regi virtutum, regis præcone jubente,
Victorique Deo patuerunt limina templi.

C Ingredditur præsul divino numine ductus,
Presbyterique simul intrant aræque ministri,
More suo interius acturi jussa potentis.
Importantur enim lætis vallata choreis
Sanctorum spolia. Exterius nam cætera turba
Insistens precibus, altis exclusa respectat,
Donec cuncta bonus famulis altaria præsul
Consecrat alithroni regis præsentibus absque
Quinis, quæ mihimet iterum memoranda relinquo.

Protinus interea rursus, lictore jubente,
Panditur alta atque alma Dei domus omnipotentis.
Irruit agmen ovans plebis, subito quoque semet
Inque vicem valvasque intro pressere ruendo.
Dextram namque tenet dextra, inducitque virum vir,
More laicorum porgentes basia buccis.

D Hinc sopito etiam et turbis clamore remoto,
Ecclesiasticus hinc atque inde collectus in unum
Martyris ad tumbam extemplo convertitur ordo,
Quæ tunc nascitur in medio consistere templo.

Plebs quoque testis adest præsens, sit testis et ipso
Conditor omnipotens, qui majestate perenni
Semper ubique manet, ejusque exercitus omnis,
Quod eadem ipsa hora adventus tunc numinis alti,
Qua rapitur Christi martyr de sede priore,
Perspicue in sacra multis innotuit aula.

Præsulis interea insistit veneranda vetustas
Haistolfi precibus, Christi solamina poscens,

psit anno 33 regni Caroli Magni, in lib. II Traditionum, pag. 516.

Ut opus inceptum divino munere sacrum
Cum sociis sacro possit concludere fine.

At post hæc propius Christi tutamine fretus
Idem præsul iens, tolli venerabile corpus
Instruxit : levat ipse prior, hunc voce valenter
Hymnum magnifico laudis nidore refertum
Gignentis, Genitique simul, ac Spiritus almi.

Te ergo Deum laudamus, te Dominumque fate-
[mur,

Te genitorem perpetuum terra veneratur.
Cuncta tibi angelicus astans mirabilis ordo,
Namque poli cunctæque potestates venerandæ,
Cherubin quoque Seraphin pariterque verenter
Jure tibi soli incessanti voce reclamant :
Sanctus, sanctus, sanctus enim Dominus Deus unus
Sabaoth : cœli magna tellusque replentur
Dona [Leg., Doxa] perpetuæ majestatis : quoque
[temet

Cœtus apostolicus pollens, atque inclytus ordo,
Teque prophetarum numerus laudabilis, æque
Te nitidus testum laudat exercitus ardens.
Ecclesia te sacra canit diffusa per orbem,
Majestatis enim Patrem immensæ venerandum,
Atque tuum proprio verum de pectore Natum,
Sanctum nam Paracletum æquali numine flatum.
Tu doxæ rex ac lucis, lux ardua Christus.
Tu genitoris es æternus sine tempore natus.
Tu hominem suscepisti mundum ad liberandum,
Virginis atque uterum non horruit alta potestas.
Victio mortis stimulo tu victor ubique
Fidis, nam miserans reserasti regna polorum.
Tu Patris in dextra regnas virtute perenni,
Desuper adveniens certus namque arbiter orbis.
Te petimus proni, proprios defende colonos,
Mundi quos proprio redemisti sanguine Soter.
Salvum fac populum hostis de fauce reductum.
Atque tuam dignare, Deus, benedicere sortem.
Auxilioque tuo rege sublimato per ævum, et
Omni quippe die temet benedicimus alte.
Laudamusque tuum cuncta per sæcula nomen.
Hæc die nos, Christe potens, dignare tueri ;
Neu nos commaculent spurcæ contagia vitæ.
O nostri miserere, Deus, nostri miserere,
Sitque tua circa nosmet miseratio larga,
Corde quidem fixo veluti confidimus in te.
In te, summe Deus, spero, non turber in ævum.
Hunc hymnum subito trepidus suscepit ab ore
Pontificis forte simul ecclesiasticus ordo,
Altitrono cantans alto modulamine laudem.

Nam feretrum loculi, sacra quo martyr almi
Membra inclusa jacent, in prima fonte gerentes
Ambo graves, amboque senes, Haistolfus et Eigil :
Scilicet a tergo pariter monachusque sacerdos
Ercanberctus Baugolfi germanus, et abbas
Theotgarius : Bruunwarque *, simul Rabanus et ipse
Presbyter et monachus, multorum jure magister.

* Forsan Brunwardus chorepiscopus, ad quem ex-
stat Rabani poema 12. Browerus putat ipsummet
fuisse abbatem Hersfeldensem, Lamberto memora-

A Ibant æquati numero, Christumque canebant.
Cumque quibus aduista pars hinc atque inde piorum
Presbyterum, turbaque premens cum lumine circum,
Vi multa loculum gaudet contingere dextra.

Regia quippe via pannis candentibus apte,
Regis perpetui magnum quæ ducit ad altar,
Strata fuit illuc idem, quos ipse sacerdos
Ercanberctus ovans Christi devotus amore
Martyris exhibuit, ostro peplumque rigentem
Insuper accumulans auxit per seque, suosque.

His ita perceptis gressum porrexit ad aram
Pontificalis apex, magno comitatus honore,
In parte occidua Romano more peractam.
Elevat interea populari voce repente
Advena plebs Kyrie eleison ; sit clamor ad astra.

B Christicolis ardent penitus fervore recenti
Numinis infusi. Verum, mirabile dictu,
Tu scis non solito laudis vox omnibus æqua
Efficitur, lacrymas profundunt gaudia mentis :
Lætitia lacrymæ, et cantus miscentur in unum.
Hinc aliud cecinit simili moderamine carmen
Sors Domini, magna laudis dulcedine plenum
Gignentis Genitique simul ac Spiritus almi
In celsis Domino gloria magno
Voti sitque boni terrigenis pax :
Laudamus quoque te, et sanctificamus
Propter magnificum et decus altum.

Hæc tam quippe diu celsæ jubilatio vocis
Personuit, donec saxoso membra sepulcro
Includunt, clausaque dehinc pausanda relinquunt :
C Hoc namque occidua martyr tumulata honore,
Altitroni regis compta jacet altus in ara,
Absida quam super exstructa namque imminet ingens :
Quamque egomet, quondam hac Christi nutritus in

[aula,
Presbyter et monachus Bruun vilisque magister,
Depinxi ingenio tenui, parvaque Minerva
Formans expressi varios ferrugine vultus.

CAP. XVIII. *Supplicatio pictoris et poetæ.*

Cujus quemque rogo meminisse legentem
Hoc opus, orando Dominum pietatis amore
Ut scelernm veniam fidens mereatur ab illo,
Qui non vult quemquam peccati morte perire :
D Sed magis ut rediens vivat virtutibus almis.
His quoque patratis summæ celebratio missæ
Laudibus intonuit dignis : qua rite peracta
Lassi cum sociis, multa crepitante caterva,
Haistolf atque Eigil ducti sub tecta recurrunt
Mœnibus en altis præsul convivia lætus
Pastor et ipse simul : utrorumque inde minorea
Mox adeunt, Patris celeres tum forte ministri
Dona ferunt Cereris multo sudore canistris.
Quæsitæ ast alii vario nidore respersas
Instant ferre dapes ; alii namque inclyta vitro
Ordine composito miscebant pocula Bacchi.

tum ad annum 846 Theotgarius cujus loci abbas
fuerit, Fritislariæ an cœnobii sancti Albani, mihi
non liquet.

Nec minus intererat epulis simul alma paternis
 Lectio : namque cibus fortis solidusque virorum,
 Intentos satians superi pinguedine verbi.

CAP. XIX. *De crastina dedicatione et reliqua.*

Crastina cumque dies fuscas dimoverat alas
 Noctis, et umbrifera nebula concederat arvis,
 Evolat hospitio solis jam luce relecta,
 Cum sociis jussus Humberct chorepiscopus antra ad
 Ecclesiae sacra duo, quae luce reliquit
 Hesterna praesul. Primum quod spectat Eoum,
 Pontificis vice, rigido conpectus in ostro,
 Aggreditur speleum saltim : quo nempe sacro
 Uno cum titulo, simili mox ordine sacrat
 Solis ad occasum spectans, quod respicit antrum.
 Excipiuntur enim infecta hinc altaria bina.
 Unum qua Martyr media testudine templi
 Ante fuit, aliud qua Styrmii corpore quiescit
 Ac digna Liobgid pausans Bonifacio [*Fortē, Bonifacia*]

[neptis,

Sola jacet busto mulierum sorte sepulta.

Quae rediens uno Jacobi simul atque Philippi
 Cum titulo praesul venturo dedicat anno.

Ut liceat dictis summam comprehendere paucis,
 Hanc aulam Haistolf praesul Moguntia censis
 Ecclesiae Christi primaevis miles ab annis,
 Cum magno studio ac magno pietatis amore,
 Insuper et magno sanctorum sacrat honore,
 Ordine praedicto complens promissa petenti.

CAP. XX. *Commemoratio Rabani magistri et operis ejus.*

Hujus nempe diem numerumque ac tempus et
 [annum,

Officia pariter, sanctorum et nomina partim,
 Quem supra tetigi, Rabanus jure magister
 Versibus obtitulat, partim sermone relexit.
 Panso equidem cujus nunc hic ordine dicta
 Florigera huic operi dignum insigenda putavi :
 Quatenus in libro hoc memori narranda relatu
 Illaesa intactaque simul serventur in aevum.

Haec tibi, frater mi coram solemnia praesens
 Ut vidi, ut sensi, ut super haec addiscere quivi,
 Versibus exposui : jam nunc hic limite facto,
 Quae superaddita sunt, alii scribenda relinquo ^a.

CAP. XXI. *De aedificatione basilicae rotundae, et designatione ejusdem structure.*

Haec ubi facta at sunt, instat prudenter ubique
 Sedulus addiscens communis gaudia vitae
 Eigil, subjectis sacro connexus amore,
 Fratrum consilio, parvam qua corpora fratrum
 Ilinc defuncta jacent devote namque rotundam
 Condidit ecclesiam, latitans qua pervia crypta
 Sub tellure latet, una quae rite columna
 Incipit, ac supra octonis subrecta columnis,
 Praepulchre in summo lapide concluditur uno.
 Hoc opus hoc etenim divino munere docti
 Pastor, et ipse simul infantum doctor, honestus
 Cum sociis jaciunt alto sinuamine mentis,

^a Rabani versus et prosam hac de re habes in lib. II Antiquitatum Fuldensium, cap. 5.

A Nescio quid magni fingentes arte secunda,
 Quod tamen ipse reor, salva menteque fideque,
 Istius Ecclesiae et Christi praeferre figuram.

Templum quippe Dei sanctum est, quod Paulus
 [aperte

Christicolae esse Christi vas personat ipse.
 Cujus tecturae princeps et conditor astat
 Arbiter ipse Deus, fundamentumque, columna
 Inconcussa manens semper virtute perenni.
 Qua fidei merito nunc hic plebs advena Christo
 Subrigitur, templumque Deo congliescit ^b in alvum
 Quod vero in summo lapide concluditur uno,
 Edocet ipse monens, intenta mente rogandum
 Egregius doctor, ut qui virtute potenti in
 Nobis cepit opus placitum, dignetur in altum
 B Perficere Jesu, donec manifesta micando,
 Ac famosa dies Christi procedat in orbem.
 Octonae interius stantes hincque inde columnae,
 Totque beatitudinibus aptantur, ut apte
 Quique quater bina haec complexentes dicta Tonantis,
 In hac aede Dei fulcra mereantur haberi.
 Circulus ecclesiae qui nullo sine rotundus
 Clauditur, interius complectens commoda vitae,
 Spem quoque vitae perpetuae regnumque perenne, ac
 Praemia mansura post hanc signare videtur,
 Vitam quis justis merito vittantur in aevum.

CAP. XXII. *De ejusdem ecclesiae dedicatione, quam caemeterium vocant, etc.*

Hoc igitur templum Domino quod condidit almo
 Impiger ille senex, metropolitanus ab urbe
 C Digrediens Haistolf, Turingea rura petendo,
 Tempore disposito cum ternis dedicat aris.
 Cujus et ipse simul infantum doctor opimus,
 Quem saepe posui, digne, doctaque, pieque
 Officii numerum, tempus, annumque diemque
 Cum sanctum reliquis varia complectitur arte.

CAP. XXIII. *De claustris structura, et infirmitate abbatis.*

Ast opus ecce novum senio depressus acerbo
 Exorsus, tandem subito fit mentio claustris.
 Consilium subeunt quidam, dant more prioris
 Constitui. Ast alii depromunt more Romano
 Solis ad occasum satius, ubi martyr opimus
 Pone jacet. Huic consilio cessere priores,
 Atque huic suppliciter consensus caetera pubes.

D Quidnam plura loquar? Statim mensura laboris
 Tenditur, effossoque solo fundamina ponunt.
 Fervet opus, animosque simul viresque ministrat.
 Cunctis par cura, atque operis concepta voluntas.
 Quod tamen infectum post se compleverat alter.

Protinus interea magni discrimine morbi
 Corripitur, cessitque cito violentia lassis
 Artibus. Increpuit mussans concordia fratrum
 Cum gemitu Patris invisio perterrita morbo.
 Et tamen ille sibi collectis viribus ipse
 Corporis hospitium tenui virtute dehiscens,
 Primus namque aperit, propriis manibusque recludit

^b Id est, coalescit.

CAP. XXIV. *De obitu et sepultura, et epitaphio ipsius.* A Insons, sonsque capit; nec habent discrimina finem.
 Hinc magis atque magis fervet, mortemque mi-
 [natū
 Effera vis morbi, tandemque urgente dolore
 Ductus ad extrema est, sistitque in limine lethum.
 Quem circum glomerati omnes, hiuc cominus atque
 [hinc
 Namque senes juvenesque astant: prex alma refertur
 In commune Deo chari pro flamine Patris.
 Tuum fratrum precibus saltim commenditus ^a, ac sic
 In lectum moriens lassos protenderat artus,
 Undantemque animam superas proflabat ad auras.
 Hoc obitu concussi animo, altusque per omnes
 It gemitus, queritantur hic genitoris amissa
 Gaudia. Sed hujus gerere quod [quid] namque
 [potes vir,
 Cum sua cuique dies atque irreparabile tempus
 Certum jure manet. Solita sic lege priorum
 Hic obiit, aliisque loca hæc tutanda reliquit.
 Exin more Patrum fratres mox quippe cadaver
 Exanimum templi orantes sub tecta ferebant.
 Inde interque manus sibimet, quem fecerat ipse,
 Poscentes requiem, tumuli sub domate condunt.
 Cujus epitaphium celebri cum dogmate jam tunc
 Versibus expressit noster Rabanus ovando
 Et Pater et pastor, meritis et dogmate celsus.
Commemoratio chari Patris et pastoris.
 Cernis quam nihil est, cernis, mi frater amate,
 Sæcli fluctivagi vana et peritura potestas.
 En jacet obiectus tumulo, quem plurima quondam
 Turba senum juvenumque simul stipata tegebat.
 Sed licet ad præsens careat affectibus istis,
 In fratrum precibus semper lætatur honestis.
 Hæc nam conditio misera, diraque sub aura
 Conditæ fama [*Fortæ, fatæ*] manent cunctis mortalibus
 [ægris.
 Hanc legem jure primi meruere parentes,
 Unius ob culpam hanc reges proceresque potentes,
 Dives, inops; dominus, servus; contractus, egenus;
^a Barbare pro commendatus, eum ad modum quo
 Alcuinus utitur voce *commendite* pro *commendate* in
 B Lethifera hæc rapidus usque dum fortis et ardens
 Ultimus ille dies nebula clangoris et iræ
 In commune rapit totum sub tartara mundum.
 At Pater hic genitale solum, patriamque parentes
 Infans postposuit, Buchonica rura petivit.
 Justitiæ gradibus paulatim providus, hicce
 In hac æde locum divino munere celsum
 Promeruit; nulli veterum pietate secundus.
 Hunc ita nutribat geminis discretio mammis
 Mater virtutum, summo sit gratia Christo,
 Ut nec sponte suos unquam terrore videntes
 Præciperet, nec ab his unquam conterritus iret.
 Auribus admitti sprevit prudentia Patris
 Frivola vaniloquum: nec huic insonnis et atra
 C Suspicio, incautos torquet quæ maxime quosque,
 Prævaluit. Sed nec facile commotus in ira,
 Dira et flammivoma mentis incendia prompsit.
 Hic acies geminas flectens divertit et aufert,
 Hostis pestiferi prorsus neu vana viderent.
 Pœnituit alte, si quem conspexit inertem
 Vela dare, nimiumque fugam, tetrumque timorem
 Ipse sui blando sæpe hincque conspescuit ore.
 Hinc etiam sopita fuit hincque inde maligna
 Infausta genitrice sata discordia proles.
 Nec poterat exhinc fratrum concordia rumpi.
 Hujus strenuitas Fuldensis cœnobii res
 Non tulit in partes rapere, nec torva potentum
 Lumina, nec procerum tumidos horrebat honores.
 Noxia quaque vetans, vetuit sed maxime fures,
 C Insequitur pansaque mala, constanter agendo.
 Cacopragmones ^b hic rite procul expulit a se.
 Hic decus, hic nostræ fautor et gloria vitæ
 Exstitit, hic operis nostri nostrique laboris
 In hac æde Dei salubri cum dogmate Noe.
 Hujus te meminisse, rogo, cunctosque legentes,
 Hoc opus, ut Domini magna et miseratio larga
 Hunc in perpetua requie conservet in ævum.
 epigrammatibus 124, 164, 267.
^b Id est, maleficos.

APPENDIX

In qua refertur Eigilis epitaphium duplex, et libellus supplex a monachis Fuldensibus Carolo Magno porrectus.

1. Hoc deus referre juvat Eigilis abbatis epitaphium duplex, unum a Rabano, alterum ab ipso Eigile compositum. Candidus utrumque exscripsit, et Rabanicum quidem cum hoc titulo:
Epitaphium EIGILI abbati ab Rabano dictatum.
 Ingrediens, lector, perparvi domatis antrum,
 Cerne legens titulum, nosceque fata viri.
 Abbas iste fuit famosi nominis Eigil,
 Qui jacet in tumulo, sed super astra manet
 Hoc quoque cœnobium rexit feliciter ipse,
 Multaque facta bona rite peregit ovans.
 D Martyris ergo sacra cum præsule transtulit ossa,
 Ac binas pariter has dicat ecclesias.
 Post hæc alta petit, animamque ad sidera misit,
 Corporis infirmi membra locavit et hic.
 Huic quoque Rabanus, vilis successor, amando
 Conscripsi hunc titulum. Christus utrosque juvet.
 Alterum condidit Eigil ipse ad modum epitaphii
 Damasi papæ, quod itidem retulit Candidus, prout
 sequitur.
Versus quos ipse abbas Eigil dictaverat sibi.
 Abbas hic Eigil tumulatus sorte quiesco,